

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ Антон Пантелеймонов

«_____» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Галузь 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітні програми: «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна та європейська економічна інтеграція», «Міжнародний бізнес»

Вид дисципліни: обов'язкова

Факультет: міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

« » _____ 2020 року, протокол № _____

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

д. пед. наук, доц., доцент кафедри педагогіки Оксана ЖУКОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол від «__» _____ 2020 року № ____

В.о. завідувача кафедри _____

(підпис)

Оксана ЖУКОВА

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від «____» червня 2020 року № ____

Голова методичної комісії _____

(підпис)

Юлія ГІМАЄВА

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «12» червня 2020 року, протокол №15

Голова методичної комісії _____

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки за другим (магістерським) рівнем освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» спеціалізації «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна та європейська економічна інтеграція».

Методика викладання у вищій школі постійно вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Базуючись на класичних та інноваційних технологіях інтерактивних організаційних форм навчання та навчально-пізнавальної діяльності студентів, викладання у вищій школі інтенсифікується, здійснюється процес його оптимізації із урахуванням процесів глобалізації світової економіки та соціально-економічних змін в Україні. Саме вища професійна освіта має забезпечити не лише засвоєння студентами системи знань, а й прищепити їм уміння самостійно здобувати й генерувати нові знання. Нині методика викладання у вищій школі дає змогу не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами реальних явищ, але й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у пізнанні закономірностей освітнього процесу у вищій школі; формуванні таких складових психолого-педагогічної компетенції, як психологічна, операційно-методична, конструктивно-проективна, оцінювання й контролю, експертно-аналітична, науково-дослідна, методично-виховна, системи психолого-педагогічних знань, які сприятимуть ефективності професійної діяльності, формуванню педагогічної культури студентів-міжнародників.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчити загальну методіку організації процесу навчання у ЗВО з урахуванням специфіки майбутньої професії;
- ознайомитися із сучасними інноваційними підходами до організації освітнього процесу в цілому у вищій школі, так і до окремих його структурних елементів;
- сформувати уміння і навички підготовки, проведення лекційних, семінарських і практичних занять зі студентами, які вивчають фахові дисципліни;
- сприяти розвитку методичної майстерності, педагогічної техніки майбутнього фахівця-міжнародника, його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування зі студентами або колективом співробітників;
- вивчити основні проблеми організації та методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів, керівництва їх науково-пошуковою роботою.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	10 год.(2 ауд. / 8 дист.)
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
	-
Самостійна робота	
58 год.	80

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- усвідомлювати необхідність самонавчання впродовж усього життя та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін і застосування міждисциплінарного підходу у формуванні знань;
- бути навченим сучасним методикам і технологіям викладання дисциплін у вищій школі з використанням відповідних технік комунікації, із застосуванням соціально психологічних засад комунікації у групі, принципів та прийомів налагодження продуктивної та етичної взаємодії на рівні «студент-викладач» та «викладач-викладач»;
- вміти застосовувати кумулятивні знання, наукові досягнення, інформаційні технології при здійсненні досліджень у сфері МЕВ; інтерпретувати результати проведених досліджень, вміти їх презентувати, знаходити засоби розв'язання проблем і прогнозувати майбутні наслідки прийнятих рішень;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Система вищої освіти України.

Особливості освітнього процесу у ЗВО

Тема 1. Педагогіка вищої школи як наука та навчальна дисципліна

Педагогіка вищої школи як галузь педагогічної науки, її предмет та завдання. Основні категорії педагогіки вищої школи. Галузі педагогіки вищої школи.

Значення і місце навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі». Мета і завдання методики викладання, її значення для формування професійно-цінних компетентностей фахівця.

Логіка і методика організації педагогічного дослідження у вищій школі.

Тема 2. Система вищої професійної освіти, її нормативно-правове забезпечення

Державна політика у сфері вищої освіти. Освітня система в Україні. Роль та значення вищої освіти у сучасних умовах. Рівні та ступені вищої освіти. Основні тенденції розвитку вищої освіти. Загальна характеристика освітнього процесу у ЗВО. Основні напрями вдосконалення вищої освіти.

Нормативно-правове забезпечення освіти. Загальні вимоги до організації освітнього процесу у ЗВО. Законодавство України про вищу освіту. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Тема 3. Професійна діяльність викладача

Професійна педагогічна діяльність. Вимоги до особистих та професійних якостей науково-педагогічного працівника, їх вплив на якість управління освітнім процесом. Характеристика моделей педагогічного спілкування. Саморозвиток особистості і саморегуляція діяльності педагога.

Діяльність викладача у ЗВО. Індивідуальний план роботи викладача. Кафедра як структурний підрозділ ЗВО. Оцінка результатів діяльності і атестація викладачів. Самоосвіта і підвищення кваліфікації викладача. Кар'єра викладача.

Студент як суб'єкт освітнього процесу. Вікова характеристика студентів. Студентська група. Студентське самоврядування. Права і обов'язки студента.

Тема 4. Педагогічна майстерність викладача

Структура педагогічної майстерності викладача: професійна компетентність, педагогічна творчість, педагогічна техніка, педагогічні здібності, гуманістична спрямованість.

Роль викладача як суб'єкта освітнього процесу. Проблема формування професійно-педагогічної культури викладача в умовах ЗВО. Імідж сучасного викладача. Полікультурна компетентність викладача. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.

Тема 5. Організація методичної роботи викладача ЗВО

Структура і зміст навчально-методичного комплексу дисципліни. Нормативні вимоги до складу, змісту, оформлення навчально-методичних матеріалів. Організація розробки навчально-методичного комплексу.

Розділ 2. Дидактика вищої школи

Тема 6. Загальна характеристика освітнього процесу у закладі вищої освіти

Сутність освітнього процесу. Дидактичні принципи навчання, їх характеристика, умови та шляхи реалізації. Принцип гуманістичної спрямованості навчання. Принцип забезпечення єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання. Принцип систематичності й системності в навчанні. Принцип науковості навчання. Принцип доступності нарощуваних труднощів. Принцип свідомості, активності й самостійності тих, хто навчається, у навчанні. Принцип індивідуального підходу до тих, хто навчається, у навчанні. Принцип наочності навчання. Принцип міцності засвоєння знань, умінь, навичок. Взаємозв'язок принципів навчання.

Викладання й учіння як взаємопов'язані процеси та види діяльності в освітньому середовищі. Алгоритм процесу викладання та алгоритм процесу учіння.

Поняття про зміст навчання. Сучасні вимоги до змісту навчання та критерії його вибору. Нормативні документи, щодо змісту освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники (посібники).

Тема 7. Форми організації навчання у ЗВО

Сутність і класифікація форм організації навчання. Навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів, практична підготовка і контрольні заходи як форми організації навчання у вищій школі. Лекція як провідна форма організації навчання. Основні функції сучасної лекції. Етапи лекції та їх значення. Види лекції. Особливості проведення проблемної лекції. Сутність та особливості проведення лекції із заздальгідь запланованими помилками. Вимоги до особистості лектора. Особливості проведення лекції прес-конференції. Сутність та особливості проведення бінарної лекції. Дидактичні вимоги до традиційної лекції, методика її підготовки й проведення. Критерії лекційного викладання. Шляхи підвищення ефективності лекції.

Сутність і призначення семінарського та практичного занять. Методика проведення семінарського та практичного занять в традиційній формі. Методика проведення семінарських та практичних занять на основі активних та інтерактивних методів навчання. Підготовка і методика проведення лабораторних занять.

Інші форми організації навчання: індивідуальні заняття, консультація, самостійна робота, факультативи, навчальна та виробнича практика, стажування.

Організація науково-дослідної роботи студентів. Її роль у процесі вивчення фахових навчальних дисциплін. Організація роботи студента над курсовою та дипломною роботами.

Тема 8. Методи і засоби навчання у ЗВО

Поняття методу навчання. Класифікація методів навчання в сучасній дидактиці вищої школи. Прийоми навчання. Традиційні методи навчання: словесні, наочні, практичні.

Активні та інтерактивні методи навчання у вищій школі. Критерії вибору методів і прийомів навчання та оцінка результатів їх використання. Характеристика методів опрацювання дискусійних питань. Характеристика методів кооперативного навчання. Характеристика методів колективно-групового навчання. Характеристика методу «шести капелюхів мислення». Сутність та принципи інтелект-карт. **Педагогічні прийоми привертання уваги.** Сутність методу «мозковий штурм». Мета, види, особливості організації дискусії на занятті. Процедура організації роботи студентів за методом «акваріуму».

Характеристика сучасних засобів навчання. Функції і види засобів навчання. Методика використання сучасних технічних засобів навчання. Інформаційно-комунікаційні засоби навчання, їх роль у підвищенні якості навчального процесу.

Тема 9. Сучасні освітні технології

Поняття освітньої технології. Ознаки сучасних педагогічних технологій. Складові елементи педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій. Критерії технологічності. Сутність, зміст та особливості основних сучасних освітніх технологій.

Технологія проблемного навчання. Проблема, проблемне питання, проблемна ситуація. Типи проблемних ситуацій. Проблема лекція, методика її проведення. Особливості проведення практичного заняття на основі створення проблемної ситуації.

Ігрові технології та їх характеристика. Види дидактичних ігор, методика їх проведення. Правила ігрового проектування.

Технологія проектного навчання. Види проектів. Вимоги до проектної діяльності. Етапи проектування. Критерії оцінювання проектної діяльності.

Кейс-технологія. Види кейсів. Структура кейсу, вимоги до його розробки. Методика проведення заняття на основі кейс-методу. Переваги і недоліки застосування кейс-методу.

Технологія розвитку критичного мислення. Прийоми формування критичного мислення студентів.

Інформаційно-комунікаційні технології: комп'ютерні, хмарні, 3D технології, веб-технологія.

Технологія дистанційного навчання. Її переваги та недоліки. Moodle-система дистанційної освіти (англ. Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – Модульне динамічне об'єктно орієнтоване середовище для навчання). Положення про електронне (дистанційне) навчання в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Тема 10. Педагогічний контроль в освітньому процесі ЗВО

Основні функції та принципи організації моніторингу якості знань, умінь, навичок при викладанні фахових дисциплін у ВНЗ. Види педагогічного контролю: попередній, поточний, наскрізний, підсумковий. Форми педагогічного контролю. Рейтингова система оцінювання навчальних досягнень студента. Характеристика методів педагогічного контролю.

Поняття тесту. Тестові завдання відкритої і закритої форми. Вимоги до завдань у тестовій формі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		го	л	с	лаб.	інд.		с.р.	го	л	с	лаб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Система вищої освіти України. Особливості освітнього процесу у ЗВО												
Тема 1. Педагогіка вищої школи як наука та навчальна дисципліна	4	1	1			2	4	1				3
Тема 2. Система вищої професійної освіти, її нормативно-правове забезпечення	6	1	1			4	6	1				5
Тема 3. Професійна діяльність викладача	8	2	2			4	8	1				7
Тема 4. Педагогічна майстерність викладача	7	1	2			4	7	1				6
Тема 5. Організація методичної роботи викладача ЗВО	5	1	-			4	5	1				4
Разом за розділом 1	30	6	6			18	30	5				25
Розділ 2. Дидактика вищої школи												
Тема 6. Загальна характеристика освітнього процесу у ЗВО	10	2	2			6	10	1				9
Тема 7. Форми організації навчання у ЗВО	10	2	2			6	10	1				9
Тема 8. Методи і засоби навчання у ЗВО	12	2	2			8	12	1				11
Тема 9. Сучасні освітні технології	10	2	2			6	10	1				9
Тема 10. Педагогічний контроль в освітньому процесі ЗВО	8	2	2			4	8	1				7
Разом за розділом 2	50	10	10			30	50	5				45

Підготовка до заліку	10					10	10					10
Усього годин	90	16	16			58	90	10				80

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Педагогіка вищої школи. Викладач і студент як основні суб'єкти процесу навчання у вищій школі. Тема 2. Система вищої професійної освіти, її нормативно-правове забезпечення	2
2.	Тема 3. Професійна діяльність викладача	2
3.	Тема 4. Структура педагогічної майстерності викладача, педагогічна техніка	2
4.	Тема 6. Загальна характеристика освітнього процесу у ЗВО	2
5.	Тема 7. Форми організації навчання у ЗВО	2
6.	Тема 8. Методи і засоби навчання у ЗВО	2
7.	Тема 9. Сучасні освітні технології	2
8.	Тема 10. Види педагогічного контролю: попередній, поточний, наскрізний, підсумковий. Форми педагогічного контролю.	2
Разом		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (д/ф)	Кількість годин (з/ф)
1	Тема 1. Педагогіка вищої школи як наука та навчальна дисципліна. Опрацювання навчальної літератури.	2	3
2	Тема 2. Система вищої професійної освіти, її нормативно-правове забезпечення. Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка словника основних понять.	4	5
3	Тема 3. Професійна діяльність викладача. Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів (творчих робіт).	4	7
4	Тема 4: Педагогічна майстерність викладача.	4	6

	Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів (есе).		
5	Тема 5: Організація методичної роботи викладача ЗВО. Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, підготовка рефератів.	4	4
6	Тема 6: Загальна характеристика освітнього процесу у закладі вищої освіти. Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів.	6	9
7	Тема 7: Форми організації навчання у ЗВО. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни (навчальна дисципліна і тема узгоджується з викладачем).	6	9
8	Тема 8: Методи і засоби навчання у ЗВО. Розробіть презентацію (підберіть методи, засоби навчання) до лекції певної теми дисципліни (навчальна дисципліна і тема узгоджується з викладачем).	8	11
9	Тема 9: Сучасні освітні технології. Розробіть дидактичну гру (веб-квест, кейс) до однієї з тем дисципліни (навчальна дисципліна і тема узгоджується з викладачем).	6	9
10	Тема 10: Пед. контроль в освітньому процесі ЗВО. Опрацювання навчальної літератури, робота над нормативними джерелами, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, розробка тестів за таксономією Б.Блума.	4	7
11	Підготовка до заліку	10	10
	Разом	58	80

6. Індивідуальні завдання
(не передбачені)

7. Методи навчання

Передбачається комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Керівництво пізнавальною діяльністю студентів здійснюється з використанням групи методів: пояснювально-ілюстративних (розповідь, демонстрація, показ, пояснення та ін.), репродуктивних (відповіді студентів на запитання), проблемних (застосування мозкового штурму та проблемних ситуацій), частково-пошукових (виконання завдань самостійної роботи студента).

Найважливіші теми дисципліни викладаються методом проблемних лекцій та методом лекцій-бесід, що дає змогу організувати на певних етапах навчання групові дискусії, діалог з аудиторією. Ці методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів стимулюють пізнавальну активність, мислення, сприяють включенню у рішення проблем, створюють умови для формування та закріплення знань, умінь, навичок; створюють умови для розвитку умінь самостійно мислити, орієнтуватися у новій ситуації, знаходити підходи у рішенні проблем; сприяють розвитку творчих здібностей студентів, усної мови, умінню формулювати та висловлювати свою точку зору, позицію, поважати думку опонента, вміти її вислуховувати.

Основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань, є самостійна робота студента.

8. Методи контролю

Застосовується вхідний контроль з метою з'ясування рівня знань студентів з дисциплін, які є базовими для вивчення даної. Проводиться на початку вивчення дисципліни шляхом усного опитування або експрес-контролю (тестування).

Поточний контроль для студентів денної форми навчання проводиться на кожному семінарському аудиторному занятті у формі усного опитування, виступів студентів, тестування, контрольних робіт.

Рубіжний контроль для студентів денної форми проводиться у вигляді письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести, написання есе.

Поточний контроль для студентів заочної форми навчання проводиться дистанційно у формі письмового опитування, тестування.

По закінченні вивчення курсу проводиться **залік** (максимальна сума балів – 40). Відповідно сума балів для студентів денної форми навчання за

результатами роботи на семінарських заняттях та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань може сягати 60; сума балів для студентів заочної форми навчання за результатами виконання самостійної роби може сягати 60.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота студентів денної форми навчання								Залікова робота	Сума
T1-T2	T3	T4-T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	8	8	14	6		
60									

Поточний контроль, самостійна робота студентів заочної форми навчання								Залікова робота	Сума
T1-T2	T3	T4-T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	18	6		
60									

Для студентів денної форми навчання при вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування, тестування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань.

За роботу на семінарському занятті студент може отримати від **1** до **3** балів. Бали не нараховуються за цілком невірну відповідь, або її відсутність.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за результатами роботи на семінарських заняттях – **24 бали**.

Бали	Критерії оцінювання усних відповідей студентів
3	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, необхідний рівень умінь і навичок: надає розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо
2	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає окремі помилки, що не є перешкодою до подальшого навчання. Здатний використовувати знання для вирішення стандартних завдань
1	Відповіді носять хаотичний характер. Студент робить доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента

Максимальна кількість балів, яку студент денної форми навчання може набрати за результатами виконання СРС – **36 балів**.

Для студентів денної форми навчання СРС за темами Т1-6, Т10 передбачає написання реферату (есе) або підготовку презентації, словника термінів, тестів, які мають відповідати вимогам щодо їх змісту, обсягу та оформленню (вимоги до реферату: наявність обґрунтованого змістом плану роботи, посилання по тексту, номери сторінок, список літератури тощо). СРС за темами (Т1-2, Т3, Т4-5, Т6, Т10) може бути оцінена **від 1 до 3 балів** й загалом максимально складає **15 балів**.

СРС за темами Т7-9 передбачає розробку елементів НМКД й загалом оцінюється в **21 бали** (розробка лекції з фахової дисципліни – 5 балів, розробка презентації до лекції з фахової дисципліни – 5 балів, розробка дидактичної гри (веб-квесту, кейсу) – 11 балів).

Загальна мінімальна сума балів за семестр, яка необхідна для допуску студента до екзамену складає 30 балів, максимальна – 60. Максимальна кількість балів за залік складає 40. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни становить 100 балів.

Для студентів заочної форми навчання максимальна кількість балів за результатами виконання СРС може сягати **60 балів**.

Для студентів заочної форми навчання СРС за темами Т1-6, Т10 передбачає написання реферату (есе) або підготовку презентації, словника термінів, тестів, які мають відповідати вимогам щодо їх змісту, обсягу та оформленню (вимоги до реферату: наявність обґрунтованого змістом плану роботи, посилання по тексту, номери сторінок, список літератури тощо). СРС за темами (Т1-2, Т3, Т4-5, Т6, Т10) може бути оцінена **від 1 до 6 балів** й загалом максимально складає **30 балів**. СРС за темами Т7-9 передбачає розробку елементів НМКД й загалом оцінюється в **30 балів** (розробка лекції з фахової дисципліни – 6 балів, розробка презентації до лекції з фахової дисципліни – 6 балів, розробка дидактичної гри (веб-квесту, кейсу) – 18 балів).

Критерії оцінювання презентації

Робота має складатися з 10-15 слайдів, що висвітлюють зміст обраної теми. У разі відсутності малюнків (графіків, діаграм, порівняльних таблиць, відеофрагментів), а також наявності дрібних неточностей під час презентації матеріалу максимальна кількість балів зменшується на 1 одиницю. Відсутність посилань на джерела інформації, ґрунтовної відповіді на запитання аудиторії стосовно обраної теми зменшує максимальну кількість балів ще на 1 одиницю. Бали не нараховуються у випадку невідповідності змісту презентації зазначеній тематиці.

Критерії оцінювання презентації

Показник оцінювання	Критерії оцінювання
---------------------	---------------------

Зміст, обсяг, форма викладення матеріалу; структурні елементи	відповідність змісту заявленій темі; оптимальний обсяг (10-15 слайдів); відповідність формальним критеріям (грунтовність, інформативність, доречність малюнків і таблиць, логічність, послідовність викладу); наявність структурних елементів (титульний слайд; зміст; мета, завдання; навчальний матеріал (включаючи текст, схеми, таблиці, ілюстрації, графіки); висновки, узагальнення, ключові положення; глосарій термінів, система контролю знань (запитання і завдання для самоперевірки); додатковий матеріал для поглибленого вивчення; інформаційні ресурси за темою);
Відеофрагменти динамічність	застосування відеофрагментів; динамічність (сприйняття образної, звукової і вербальної інформації);
текстова інформація відповіді на запитання аудиторії	дотримання правил використання текстової інформації (максимальна інформативність тексту); чіткі, лаконічні, ґрунтовні відповіді на запитання присутніх

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	За дворівневою шкалою
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. 2-е вид., доп. і випр. – Х. : «ОВС», 2010 – 480 с.
2. Крикун О.О. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.О. Крикун. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 236 с.
3. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.І. Матукова. – К. : КНТ, 2014. – 262 с.

4. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі : навчальний посібник. / Вид. друге. доп. та перероблене / О.В. Михайличенко. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.
5. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В.М. Нагаєв. – К. : ЧП, 2007. – 211 с.
6. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О.І. Пометун. – К. : А.С.К., 2007. – 144 с.

Допоміжна література

1. Авдеєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів / А.П.Авдеєнко, Л.В.Дементій, О.Є.Поляков // Проблеми освіти. - К., 2001. - Вип.24. – С. 108-111
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: підручник / А.М. Алексюк. – К. :Либідь, 1998.– 560 с.
3. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса / Ю.К. Бабанский. - М., 1982. - 256с.
4. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228с.
5. Барбашова І.А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк : Ландон-XXI, 2011. – 126с.
6. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Бондар. – К. : Либідь, 2005.- 252
7. Вишневський О І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / О. І. Вишневський . - Вид. 3-є, доопрац. і допов. - К. : Знання, 2008. - 568
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С.Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. - 320 с.
9. Вітвицька, С С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2005. - 398 с .
- 10.Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи. За модульною системою навчання. – К., 2005.- 395 с.
- 11.Волкова Н.П Педагогіка / Н.П. Волкова. - К.: 2003.-575 с.
- 12.Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект : навч. посібник / О.Б. Голік. – Донецьк: Вид-во "Ноулідж" (донецьке відділення), 2010. – 242
- 13.Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / авт. кол.; за ред. М.Л. Смульсон. – К.: Педагогічна думка, 2008. - 256 с.
- 14.Зеленський К.В. Рейтинг як форма індивідуального підходу до всебічного розвитку особистості / К.В.Зеленський, В.І.Козак, О.В.Синишин // Нові технології навчання. - К.-2001.-Вип. 30. – С. 166-170

15. Кашкаръов Г.В. Методика організації правовиховної практики: навч. посібник / Г.В. Кашкаръов. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 156с.
16. Кашкаръов Г.В. Теоретичні та практичні аспекти компетентнісного підходу до підготовки вчителів правознавства: монографія / Г.В. Кашкаръов. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 243с.
17. Коджаспирова Г.М. Технические средства обучения и методика их использования: учеб. пособ. для студ. высш.учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, К.В. Петров. – М.: Академия, 2007. – 352 с.
18. Костенко О.Б. Основи правознавства : посіб. для вступників до вищ. навч. закладів / О.Б. Костенко. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – К. : Ін Юре, 2007. – 600 с.
19. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи / З.Н. Курлянд. - К.: Знання, 2009. – 387 с.
20. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання., 2005. - 485 с.
21. Лутаєва Т. В. Педагогічна культура : навч. посіб. / Т. В. Лутаєва, Л. Г. Кайдалова. – Х. : Цифра принт, 2012. – 182 с.
22. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. посібник / С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670с.
23. Малафійк, І. В. Дидактика : навч. посіб. / І. В.Малафійк. - К. : Кондор, 2005. - 400 с.
24. Мистецтво бути викладачем : практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”. – 2003. – 144 с.
25. Навчальні ігри з історії та правознавства : метод. посіб. для вчителя / Закарпатський обл. ін-т післядипломної освіти ; За ред. В.І. Кобаль. - 3-є вид., доп. і перероб. - Ужгород ; Мукачєво ; Рівне ; Тернопіль ; Одеса : [б. и.], 2007. - 200 с.
26. Олійник А.Ю. Правознавство / А.Ю. Олійник. - К.: Знання., 2008. - 388 с.
27. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
28. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <http://vnz.org.uazakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
29. Про освіту : Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
30. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. Слєпкань . - К., 2000.
31. Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи: навчально-метод.посібник. Вип. 1: Основи наукового педагогічного дослідження / За ред. А.І. Панькова. - Одеса, 2002 – 424 с.
32. Чужикова В. В. Методика викладання права. – К. : КНЕУ, 2010. – 428 с.

- 33.Щекатунова, Г. Моніторинг педагогічних нововведень / Г. Щекатунова // Рідна школа. - 2009. - № 4. – С. 14-17.
- 34.Шпиталенко Г. А. Основи правознавства: Навч. посіб., 5-те вид. / Г. А. Шпиталенко. – К. : Каравела, 2008. – 376 с.
- 35.Щербань П. М. Прикладна педагогіка / П.М. Щербань. - К.: Вища школа, 2002. – 212 с.
- 36.Яворська Г. Х. Педагогіка для правників: навч. посіб. / Г. Х. Яворська. – К.: Знання, 2004. – 335 с.
- 37.Ярошук Л.Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти : навчальний посібник / Л.Г. Ярошук. – Луцьк, 2010. – 308с.
- 38.Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. www.zakon.gov.ua – сайт Верховної Ради України, законодавча база
2. www.mon.gov.ua/sms_se – нормативно-методичні матеріали, перелік програм та підручників
3. <http://www.debryansk.ru/> – інформаційно-методичний сайт. Все для управлінців і викладачів.

12. Перелік питань до заліку

1. Засади державної політики України у сфері вищої освіти.
2. Поняття закладу вищої освіти. Його правовий статус. Типи ЗВО України.
3. Основні завдання закладу вищої освіти у період сучасності.
4. Світові тенденції розвитку вищої освіти.
5. Рівні та ступені вищої освіти.
6. Стандарти вищої освіти. Вимоги до освітньої програми.
7. Освітні (освітньо-професійні, освітньо-наукові) програми, навчальні плани та робочі навчальні плани підготовки майбутніх фахівців спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».
8. Особливості побудови робочих програм фахових дисциплін навчальних у вищій школі.
9. Принцип гуманістичної спрямованості навчання.
10. Принцип забезпечення єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання.
11. Принцип систематичності й системності в навчанні.
12. Принцип науковості навчання.
13. Принцип доступності нарощуваних труднощів.
14. Принцип свідомості, активності й самостійності тих, хто навчається, у навчанні.
15. Принцип індивідуального підходу до тих, хто навчається, у навчанні.

16. Принцип наочності навчання.
17. Принцип міцності засвоєння знань, умінь, навичок.
18. Поняття про методи навчання та їх класифікація.
19. Методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
20. Поняття й функції дидактичних засобів навчання.
21. Лекція – одна з провідних форм навчання у вищій школі.
22. Види лекцій, їх структура, загальні вимоги до проведення лекційних занять.
23. Слабкі та сильні сторони лекційних занять при викладанні фахових дисциплін, вимоги та рекомендації щодо їх проведення.
24. Семінарські заняття у вищій школі.
25. Умови ефективності проведення семінарських занять з фахових дисциплін
26. Типи семінарських занять, критерії їх аналізу.
27. Практичні заняття. Їх форми. Особливості проведення.
28. Індивідуальні навчальні заняття. Особливості проведення.
29. Консультації при викладанні фахових дисциплін у вищій школі: поняття, особливості проведення.
30. Організація самостійної роботи студентів при викладанні фахових дисциплін у вищій школі.
31. Використання інтерактивних форм і методів навчання при викладанні фахових дисциплін у ВНЗ.
32. Застосування активних методів навчання з фахових дисциплін в вищій школі.
33. Розвиток критичного та творчого мислення студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
34. Особливості та умови ефективної організації самостійної роботи студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
35. Система контролю в навчальному процесі вищої школи. Види контролю результатів навчання.
36. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.
37. Кейс-метод у професійному навчанні. Вимоги до змісту кейсу.
38. Технологія проблемного навчання.
39. Педагогічні прийоми привертання уваги.
40. Сутність методу «мозковий штурм».
41. Сутність проектного (групового) дослідження.
42. Мета, види, особливості організації дискусії на занятті.
43. Етапи та правила організації дидактичної гри.
44. Процедура організації роботи студентів за технікою «акваріуму».
45. Особливості діяльності викладача та студента у процесі навчання.
46. Прийоми формування критичного мислення студентів.
47. Характеристика методів опрацювання дискусійних питань.
48. Характеристика методів кооперативного навчання.
49. Характеристика методів колективно-групового навчання.
50. Характеристика методу «шести капелюхів мислення».

51. Сутність та принципи інтелект-карт.
52. Ієрархія пізнавальних цілей у навчанні за таксономією Б. Блума.
53. Методика організації і проведення самостійної навчально-пізнавальної діяльності та науково-дослідної роботи студентів (НДРС).
54. Особливості проведення проблемної лекції.
55. Сутність та особливості проведення лекції із заздалегідь запланованими помилками.
56. Вимоги до особистості лектора.
57. Особливості проведення лекції прес-конференції.
58. Сутність та особливості проведення бінарної лекції.
59. Поняття про форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у закладі вищої освіти.
60. Полікультурна компетентність викладача.
61. Саморозвиток особистості і саморегуляція діяльності педагога.
62. Теоретичні основи сучасних педагогічних технологій.
63. Дистанційне навчання у ВНЗ. Переваги та недоліки.
64. Moodle-система дистанційної освіти. Її можливості.
65. Документація з науково-методичного та організаційного забезпечення освітнього процесу.
66. Організація роботи студента над курсовою та дипломною роботами.
67. Поняття тесту. Тестові завдання відкритої і закритої форми.
68. Види педагогічного контролю: попередній, поточний, наскрізний, підсумковий. Форми педагогічного контролю.
69. Атестація здобувачів вищої освіти.
70. Система оцінювання студентів у вищій школі.

Додатки

Додаток 1

Завдання та система оцінювання самостійної роботи студентів денної форми навчання, які перебувають у відрядженні у зв'язку з академічною мобільністю

Тема	Види та зміст самостійної роботи	Термін виконання	Форма контролю	Система оцінювання
1,2	<p>1. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих джерел інформації та помітками в конспекті з дисципліни</p> <p>2. Практичне завдання Робота над нормативними джерелами (закони України «Про вищу освіту», «Про освіту», Кодекс цінностей ХНУ імені В.Н. Каразіна та ін.), підготовка словника основних понять. Розробка кросворду з використанням укладеного словника</p>	Перша декада жовтня	Складання конспекту, звіту Словник, Кросворд	2 6
3	<p>1. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми.</p> <p>2. Практичне завдання Підготовка рефератів (творчих робіт/ кейсів/ есе) за темами: - Студент як суб'єкт освітнього процесу. Вікова характеристика студентів. - Студентська група. Студентське самоврядування. - Права і обов'язки студента.</p>	Друга декада жовтня	Складання конспекту, звіту Реферат (творча робота/ кейс/ есе)	2 6
4,5	<p>1. Складання розгорнутого плану відповідей на питання: - Структура педагогічної майстерності викладача - Імідж сучасного викладача. - Полікультурна компетентність викладача. - Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.</p> <p>2. Практичне завдання Підготовка есе на теми: -Роль викладача як суб'єкта</p>	Третя декада жовтня	Складання конспекту, звіту	2 6

	освітнього процесу. -Проблема формування професійно-педагогічної культури викладача в умовах ЗВО. Есе супроводжується пам'яткою для молодого викладача «Організація розробки навчально-методичного комплексу»			
6	1. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих джерел інформації та помітками в конспекті з дисципліни 2. Практичне завдання Складання таблиці « <i>Дидактичні принципи, їх характеристика, умови та шляхи реалізації</i> » Підготовка символічного зображення певного принципу навчання та розкриття його сенсу.	Перша декада листопада	Складання конспекту, Звіту Таблиця	2 6
7-9	1. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих джерел інформації та помітками в конспекті з дисципліни 2. Практичне завдання Розробка елементів НМКД (розробка лекції з фахової дисципліни, розробка презентації до лекції з фахової дисципліни, розробка дидактичної гри (веб-квесту, кейсу).	Третя декада листопада	Складання конспекту, звіту Елементи НМКД	2 18
10	1. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих джерел інформації та помітками в конспекті з дисципліни 2. Практичне завдання Розробка 6 тестів за таксономією Б.Блума.	Перша декада грудня	Складання конспекту, Звіту Тести	2 6

Система оцінювання

Усі виконані завдання надсилаються на електронну адресу викладача та реєструються встановленим порядком.

Конспект з навчальної дисципліни надається студентом науково-педагогічному працівнику при очній взаємодії.

Форми поточної перевірки та критерії оцінювання навчальних досягнень студентів – письмові індивідуальні завдання з тем навчальної дисципліни представляються студентами у встановлені терміни.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів виконання завдань є такі:

- виконання всіх завдань, передбачених робочою програмою з дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих джерелах інформації;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені завдання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань.

Методика визначення балів за виконані завдання.

За результатами виконання завдань самостійної роботи студенти отримують бали. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент за всі виконані завдання – 60 балів.

Критерії оцінювання конспекту, складеного студентом на основі самостійного опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих джерел інформації та помітками в конспекті з дисципліни

Бали	Критерії оцінювання
2	Завдання містить характеристику навчального матеріалу, що відтворює його зміст в повному обсязі. Конспект містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки.
1	Поверхове розкриття змісту навчального матеріалу.
0	Відсутність або не проаналізована інформація.

Критерії оцінювання практичного завдання до тем 1-6

Бали	Критерії оцінювання
6-5	Завдання містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент показує глибоке оволодіння матеріалом, висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом та відповідає вимогам щодо його оформлення. Можливі технічні погрішності при оформленні матеріалу
4	Завдання містить відповіді, в яких відтворюється значна частина змісту

	завдання. Студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У змісті виконаного завдання допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Виконане завдання відповідає вимогам щодо його оформлення
3	Завдання містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів сутністю питань з певної теми, виявив теоретичні знання, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Завдання містить неповні відповіді, мають місце помилки при висвітленні змісту матеріалу. Виконане завдання не в повній мірі відповідає вимогам щодо його оформлення.
2	Завдання містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент безсистемно висвітлив питання з грубими помилками та відсутнє розуміння основної суті питань, висновків, узагальнення. Виконане завдання частково відповідає вимогам щодо його оформлення.
1	Завдання містить неповні відповіді, мають місце помилки при висвітленні змісту матеріалу. Виконане завдання не відповідає вимогам щодо його оформлення.
0	Відсутність інформації.

Розробка елементів НМКД передбачає таке оцінювання: розробка лекції з фахової дисципліни – 5 бали, розробка презентації до лекції з фахової дисципліни – 5 бали, розробка дидактичної гри (веб-квесту, кейсу) – 8 балів.

Якщо роботи надходять із запізненням у вказаний термін то знижується оцінка на 1 бал.

Виключенням є той факт, що завдання не було виконане студентом із-за поважної причини, яку підтверджено документом.